

GLAS JAVNOG ZDRAVSTVA

UDRUŽENJE SPECIJALISTA
JAVNOZDRAVSTVENIH DISCIPLINA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

**Sekcija specijalista socijalne
medicine sa organizacijom i
ekonomikom zdravstva**

TEMA BROJA

Univerzalna pokrivenost zdravstvenom zaštitom - Ljudski resursi u zdravstvenom sektoru u Federaciji BiH

01 Riječ glavnog urednika

03 Ljudski resursi u javnom
zdravstvu u Federaciji BiH

05 Svjetski dan zdravlja
obilježen u Federaciji BiH

07 Aktuelnosti iz oblasti
javnog zdravstva na
području Federacije BiH

02 Univerzalna pokrivenost
zdravstvenom zaštitom

04 Analiza aktuelne situacije
ljudskih resursa u javnom
sektoru zdravstvene zaštite
u Federaciji BiH

06 U Mostaru provedeno
istraživanje o
prehrambenim navikama
školske djece u osnovnim
školama

08 Obavještenja

Sabaha Dračić,
prim. dr. med. mr. sc.

RIJEČ GLAVNOG UREDNIKA

Poštovani čitaoci, neizmjereno mi je zadovoljstvo predstaviti vam naš prvi broj informativno - stručnog glasila, e-bilten "Glas javnog zdravstva" Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije Bosne i Hercegovine - Sekcija specijalista socijalne medicine sa organizacijom i ekonomikom zdravstva. Cilj pokretanja e-biltena je prikazati i dati na uvid stručnoj i naučnoj javnosti, ali i donosiocima odluka na svim nivoima vlasti, kao i široj populaciji, aktuelnu situaciju sistema zdravstvene zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Sistem zdravstvene zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine suočen je s tranzicijskim promjenama koje se reflektuju i na ovaj sistem koji je podijeljen između nadležnosti Federacije BiH i kantona. Pored toga, loša socio-ekonomska situacija, odsustvo reforme finansiranja u zdravstvu, nepostojanje tržišnih cijena usluga, visoka bolnička dugovanja, te nedosljedna primjena postojeće legislative u zdravstvu, dovode do nezadovoljstva i davalaca i korisnika zdravstvene zaštite, a posljedično i do nejednakosti u ostvarenju prava na zdravstvenu zaštitu i smanjenja broja zaposlenih zdravstvenih radnika u javnom sektoru, posebno u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i djelatnosti javnog zdravstva. Sve ovo izaziva poteškoće u realizaciji jednake, dostupne i kvalitetne zdravstvene zaštite i zdravstvenih usluga u Federaciji BiH, ali i loše organizacije sistema zdravstvene zaštite na svim nivoima djelatnosti.

"Ljudski resursi predstavljaju osnovnu determinantu zdravstvenog sistema"

Posljednje dvije godine WHO posvetila je Svjetski dan zdravlja "univerzalnoj pokrivenosti zdravstvenom zaštitom" koju bi trebale da ostvare sve zemlje članice UN do 2030. godine kao dio Ciljeva održivog razvoja. Ljudski resursi predstavljaju osnovnu determinantu zdravstvenog sistema bez kojih nema ni univerzalne pokrivenosti zdravstvenom zaštitom, niti očekivanih ishoda zdravstvene zaštite. Istovremeno, ljudski resursi predstavljaju najveći i najskuplji input zdravstvenog sistema, kao i resurs koji je najteže obezbijediti.

U našem prvom broju e-biltena "Glas javnog zdravstva" objavljujemo stručne tekstove i radove koji predstavljaju analizu situacije zdravstvenog kadra u javnom sektoru zdravstvene zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine, te informacije i obavještenja o važnim događajima i aktivnostima u oblasti javnog zdravstva u Federaciji BiH.

Nadam se da će ovaj bilten imati mnogo izdanja i da će svojom kvalitetom obezbijediti kontinuirani razvoj i afirmaciju, ali i afirmaciju javnog zdravstva u Federaciji Bosne i Hercegovine i u cijeloj državi Bosni i Hercegovini.

UNIVERZALNA POKRIVENOST ZDRAVSTVENOM ZAŠTITOM

Šta je univerzalna pokrivenost zdravstvenom zaštitom?

- Univerzalna pokrivenost zdravstvenom zaštitom podrazumijeva da svi pojedinci i zajednice ostvaruju zdravstvene usluge kada su im potrebne, bez posebnih dodatnih troškova. Ona uključuje čitav spektar zdravstvenih usluga, od prevencije i promocije zdravlja do terapije, rehabilitacije i palijativne njege.
- Univerzalna pokrivenost zdravstvenom zaštitom omogućava svima da imaju pristup uslugama koje se odnose na najučestalija oboljenja koja su uzrok obolijevanja i smrtnosti te osiguranje da kvalitet ovih usluga doprinosi unapređenju zdravlja stanovništva.
- Postizanje univerzalne pokrivenosti zdravstvenom zaštitom je jedan od ciljeva na koji su se obavezale zemlje članice UN-a usvajanjem Ciljeva održivog razvoja u 2015. godini. Zemlje koje ostvare napredak u postizanju univerzalne pokrivenosti zdravstvenom zaštitom, ostvaruju napredak i za postizanje drugih ciljeva indirektno vezanih i važnih za zdravlje stanovništva.

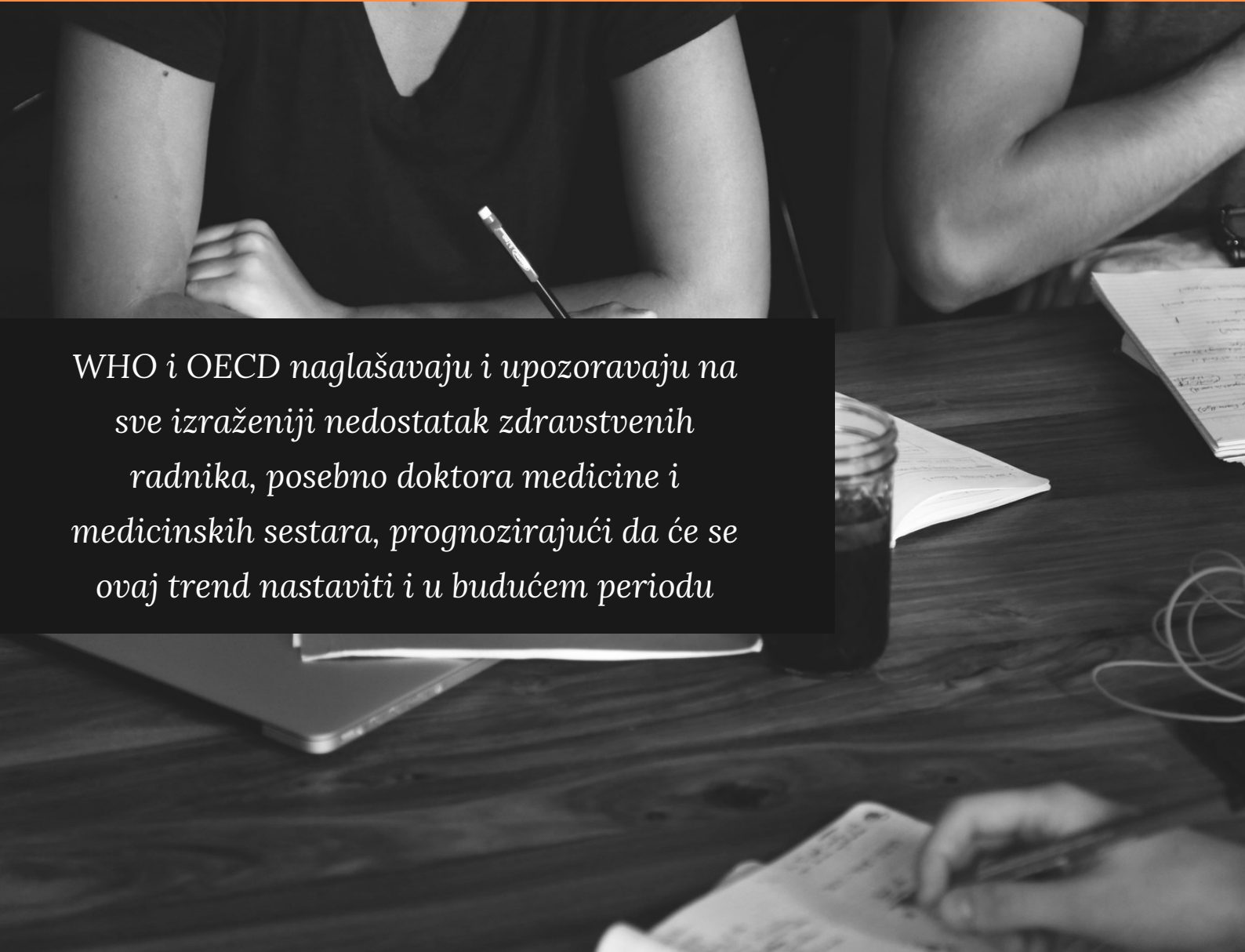
Šta nije univerzalna pokrivenost zdravstvenom zaštitom?

- To nije besplatan pristup za sve moguće zdravstvene usluge bez obzira na njihovu cijenu, jer nema zemlje koja može omogućiti besplatno sve zdravstvene usluge na osnovnom nivou.
- Univerzalna pokrivenost zdravstvenom zaštitom nije priča samo o finansiranju zdravstvenih usluga. Ona uključuje sve segmente zdravstvenog sistema: organizaciju zdravstvene zaštite, zdravstveno-informacioni sistem, mehanizme kontrole kvaliteta, komunikacione kanale, tehnologiju u zdravstvu, zakonodavstvo i menadžment u zdravstvu.
- Univerzalna pokrivenost zdravstvenom zaštitom nije samo osiguranje minimalnog paketa zdravstvenih usluga, nego i osiguranje napretka u obuhvatu stanovništva zdravstvenom zaštitom i održivi mehanizmi finansiranja.
- Univerzalna pokrivenost zdravstvenom zaštitom nije samo pružanje individualne terapije, nego uključuje populacione intervencije kao što su javnozdravstvene kampanje, kontrola ispravnosti vode, zaštita od ekoloških faktora rizika i slične intervencije.
- Univerzalna pokrivenost zdravstvenom zaštitom izlazi iz okvira zdravstva i predstavlja osnovu za napredak u ostvarivanju jednakosti, razvoja, socijalne inkluzije i kohezije.

LJUDSKI RESURSI U JAVNOM ZDRAVSTVU U FEDERACIJI BIH

Sabaha Dračić

WHO i OECD naglašavaju i upozoravaju na sve izraženiji nedostatak zdravstvenih radnika, posebno doktora medicine i medicinskih sestara, prognozirajući da će se ovaj trend nastaviti i u budućem periodu

Ljudski resursi su osnovna determinanta zdravstvenog sistema u svim oblastima djelatnosti (promocija, prevencija, liječenje, rehabilitacija) o čijem broju, kvaliteti i planiranju ovise ishodi zdravstvene zaštite. Osim toga, ljudski resursi su najvredniji resursi jedne zdravstvene ustanove koji

svojim radom pojedinačno i/ili timski doprinose ostvarivanju ciljeva zdravstvene zaštite. Istovremeno, ljudski resursi predstavljaju najveći i najskuplji input zdravstvenog sistema, kao i resurs koji je najteže obezbijediti.

Prema načelima zdravstvene zaštite, posebno načelima pristupačnosti, pravičnosti, sveobuhvatnosti i kontinuiranosti zdravstvene zaštite neophodno je osigurati takav raspored ljudskih resursa u zdravstvenom sistemu koji će omogućiti građanima podjednake uvjete zdravstvene zaštite.

U posljednje vrijeme WHO i OECD naglašavaju i upozoravaju na sve izraženiji nedostatak zdravstvenih radnika, posebno doktora medicine i medicinskih sestara, prognozirajući da će se ovaj trend nastaviti i u budućem periodu.

Aktuelna situacija ljudskih resursa, posebno doktora medicine u oblasti javnog zdravstva adekvatna je ovim upozorenjima. Zdravstvene potrebe i zdravstveni zahtjevi, koji određuju organizaciju zdravstvene zaštite i neophodne resurse u sistemu zdravstvene zaštite, u oblasti javnog zdravstva su ogromni, kompleksni i

zastupljeni na svakom geografskom području Federacije BiH i države BiH. U oblasti epidemiologije to su: “nove i stare” zarazne bolesti, hronične masovne bolesti, imunizacija, alimentarne toksoinfekcije, epidemije raznih vrsta gripe, DDD itd. U oblasti higijene i zdravstvene ekologije to su: školska higijena, zdrava ishrana i sigurna hrana, zdravstvena ispravnost vode za piće i drugih voda (bazenske vode i vode za rekreaciju i druge), fizička aktivnost, aerozagađenje itd. U oblasti socijalne medicine, organizacije i ekonomike zdravstva to su: zdravstveno stanje stanovništva uključujući i zdravstveno stanje vulnerabilnih populacionih skupina, socijalno-patološka oboljenja, organizacija zdravstvene zaštite, kvalitet i sigurnost zdravstvene zaštite, menadžment u zdravstvu, monitoring i evaluacija, zdravstveni odgoj, promocija zdravlja i prevencija bolesti itd.

Indikator broja doktora medicine na broj stanovnika daje prve smjernice za procjenu stanja zdravstvene zaštite u jednoj zemlji u pogledu zastupljenosti potrebnog zdravstvenog kadra. U FBiH evidentan je nedostatak doktora specijalista u djelatnosti javnog zdravstva. Prema Naredbi o izmjenama i dopunama Naredbe o standardima i normativima zdravstvene zaštite iz obaveznog zdravstvenog osiguranja (“Službene novine FBiH” br. 58/18) na primarnom nivou zdravstvene zaštite na 40.000 stanovnika trebao bi biti zastupljen jedan doktor specijalista epidemiologije, a na sekundarnom nivou zdravstvene zaštite jedan doktor specijalista epidemiologije na 80.000 stanovnika, dok bi na 100.000 stanovnika trebali biti zastupljeni jedan doktor

NEDOSTAJE: SPECIJALISTA EPIDEMIOLOGIJE

36

NEDOSTAJE: SPECIJALISTA HIGIJENE I ZDRAVSTVENE EKOLOGIJE

12

NEDOSTAJE: SPECIJALISTA SOCIJALNE MEDICINE, ORGANIZACIJE I EKONOMIKE ZDRAVSTVA

7

Ukupno 55

specijalista higijene i zdravstvene ekologije i jedan doktor specijalista socijalne medicine, organizacije i ekonomike zdravstva.

Uzimajući u obzir ovaj normativ zdravstvenog kadra i posljednje dostupne podatke iz 2017. godine o broju ukupno zaposlenih doktora specijalista, u javnom zdravstvu u Federaciji BiH nedostaje 38,73% doktora medicine specijalista iz oblasti javnog zdravstva. U najvećem procentu nedostaju doktori specijalisti higijene i zdravstvene ekologije (46,15%), zatim doktori specijalisti epidemiologije (40,91%), dok doktora specijalista socijalne medicine, organizacije i ekonomike zdravstva nedostaje u procentu od 25,00% (Tabela 1.).

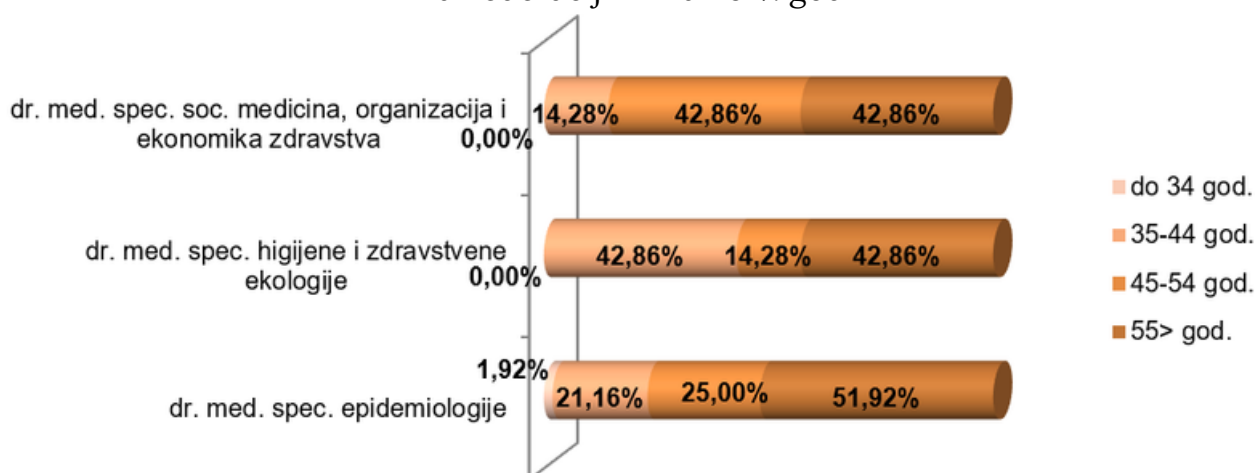
Tabela 1. Postojeći i potreban broj doktora specijalista u djelatnosti javnog zdravstva u FBiH

Redni broj	Specijalnost	Ukupan broj doktora specijalista	Potreban broj dr. specijalista prema normativu kadra	Razlika između postojećeg i potrebnog kadra
1.	Epidemiologija	52	88	-36 (-40,91%)
2.	Higijena i zdravstvena ekologija	14	26	-12 (-46,15%)
3.	Socijalna medicina, organizacija i ekonomika zdravstva	21	28	-7 (-25,00%)
4.	SVEGA	87	142	-55 (-38,73%)

Doktori specijalisti epidemiologije imaju najveći procent specijalista u dobnoj skupini iznad 55 godina života (51,92%), međutim, doktori specijalisti socijalne medicine, organizacije i ekonomike zdravstva ipak su “najstariji” specijalisti u djelatnosti javnog zdravstva u Federaciji BiH sa samo 14,28% specijalista u dobnoj skupini od 35 do 44 godine života. Specijalisti higijene i zdravstvene ekologije su “najmlađi” specijalisti sa 42,86% specijalista u dobnoj skupini od 35 do 44 godine života (Grafikon 1.).

Grafikon 1. Dobna struktura doktora specijalista zaposlenih u djelatnosti javnog zdravstva u Federaciji BiH u 2017. godini

Evidentan je nedostatak doktora specijalista u djelatnosti javnog zdravstva u Federaciji BiH (-38,73%), posebno specijalista higijene i zdravstvene ekologije (-46,15%). Pored toga, u dobnoj strukturi specijalista javnozdravstvenih disciplina nešto ispod 50% su specijalisti iznad 55 godina života (48,27%).

Osim navedenih činjenica, trend odlaska mladih iz Bosne i Hercegovine, posebno zdravstvenih radnika, doprinosi sve većoj potražnji doktora medicine. Prema podacima zvaničnih institucija, hiljade mladih na godišnjem nivou prikuplja dokumente potrebne za dobivanje radnih dozvola u zemljama Evropske unije.

U oblasti javnog zdravstva neophodan je dovoljan broj kvalitetnog kadra, posebno doktora medicine koji su nosioci posla i vođe radnih timova, koji podržavaju intersektoralnu saradnju i multidisciplinarni pristup akcijama u rješavanju problema i zdravstvenih potreba u javnom zdravstvu, radi postizanja

efektivnijih i efikasnijih pozitivnih ishoda za zdravlje stanovništva.

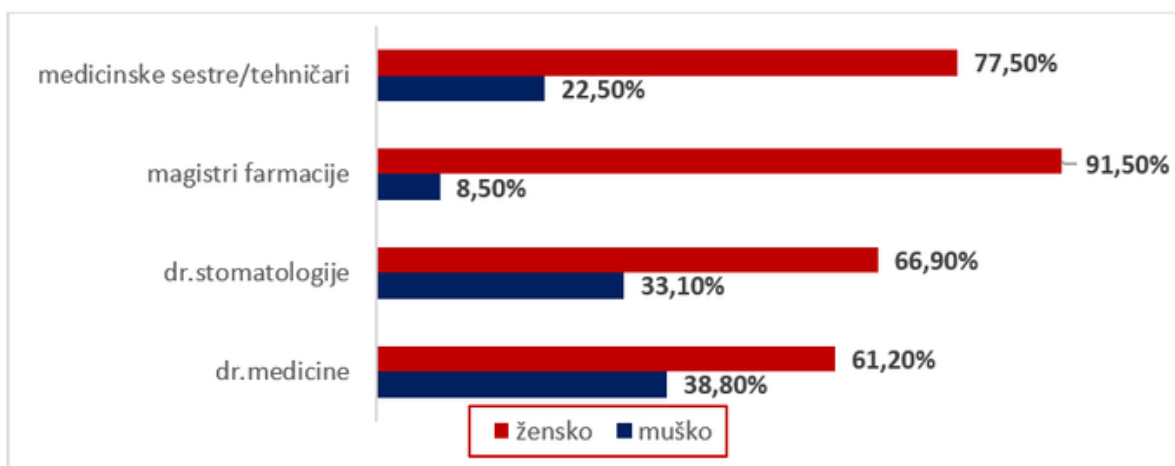
Zdravstveni radnici kao najvažniji resurs zdravstva, uključujući i zdravstvene radnike u djelatnosti javnog zdravstva, zaslužuju da sve relevantne institucije na svim nivoima vlasti, posredno ili neposredno, utiču na unapređenje rada zdravstvenih radnika i poboljšanje njihovog statusa. Ovim bi se smanjila (e)migracija doktora medicine, posebno specijalista mlađe i srednje životne dobi, koji sve više odlaze u zemlje EU radi poboljšanja životnog standarda i boljeg profesionalnog usavršavanja kao i napredovanja.

ANALIZA AKTUELNE SITUACIJE LJUDSKIH RESURSA U JAVNOM SEKTORU ZDRAVSTVENE ZAŠTITE U FEDERACIJI BIH

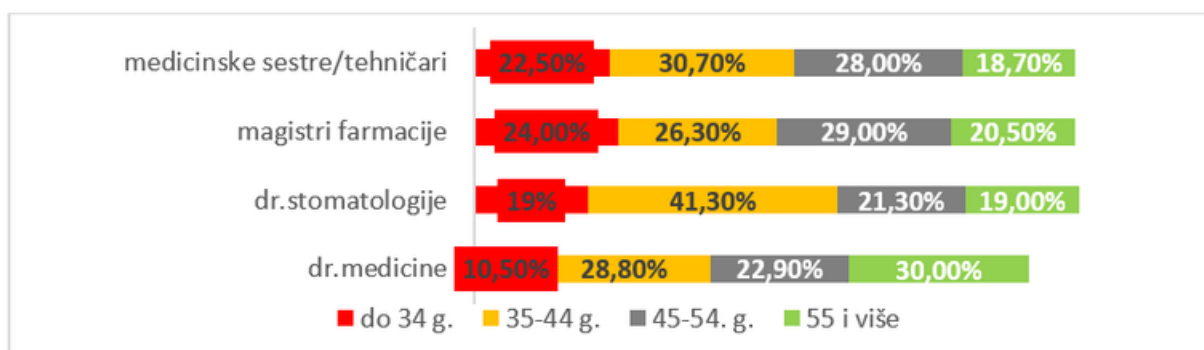
Aida Ramić-Čatak, Šeila Cilović-Lagarija

- Prema podacima Zavoda za javno zdravstvo Federacije BiH, u zdravstvenim ustanovama u FBiH u 2017. godini bilo je zaposleno 26.330 osoba, od čega najviše zdravstvenih radnika 72,0%, pri čemu su zdravstveni saradnici bili zastupljeni sa 1,5%, a administrativni radnici i tehničko osoblje bili su zastupljeni sa 26,5 %.
- Prema istom izvoru podataka, bilježi se značajan spolni i starosni disbalans među zdravstvenim radnicima u javnom sektoru zdravstvene zaštite u FBiH.
- U svim profilima zdravstvenih radnika dominiraju žene, pa se tako bilježi 77,5% žena među medicinskim sestrama /tehničarima, 91,5% žena među magistrima farmacije, 66,9% žena među doktorima stomatologije i 61,2% među doktorima medicine (Grafikon 2.). Također, bilježi se značajno učešće zdravstvenih radnika u starosnim skupinama 55 i više godina, i to najviše kod doktora medicine u iznosu od 30,0% (Grafikon 3.).

Grafikon 2. Spolna struktura zdravstvenih radnika u Federaciji BiH, 2017. god. (javni sektor)

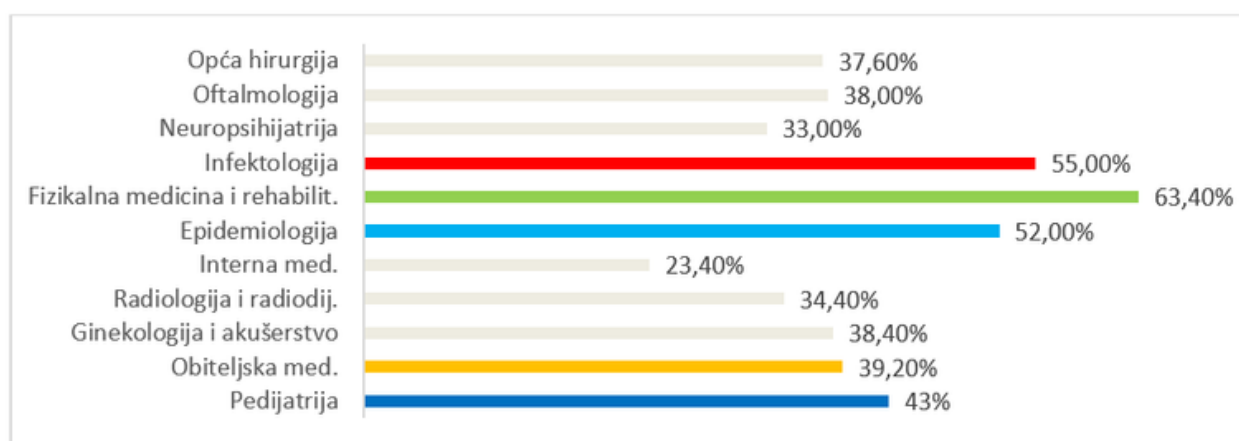

Grafikon 3. Starosna struktura zdravstvenih radnika u Federaciji BiH, 2017. god. (javni sektor)

- Poseban problem predstavlja nedostatak doktora medicine specijalista u starosnim skupinama do 34 godine sa značajnom dominacijom doktora medicine specijalista u starosnim skupinama 55 i više godina, i to najviše u grupi specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije (63,4%), infektologije (55,0%), epidemiologije (52,0%), pedijatrije (43,0%) i obiteljske medicine (39,2%) (Grafikon 4.).

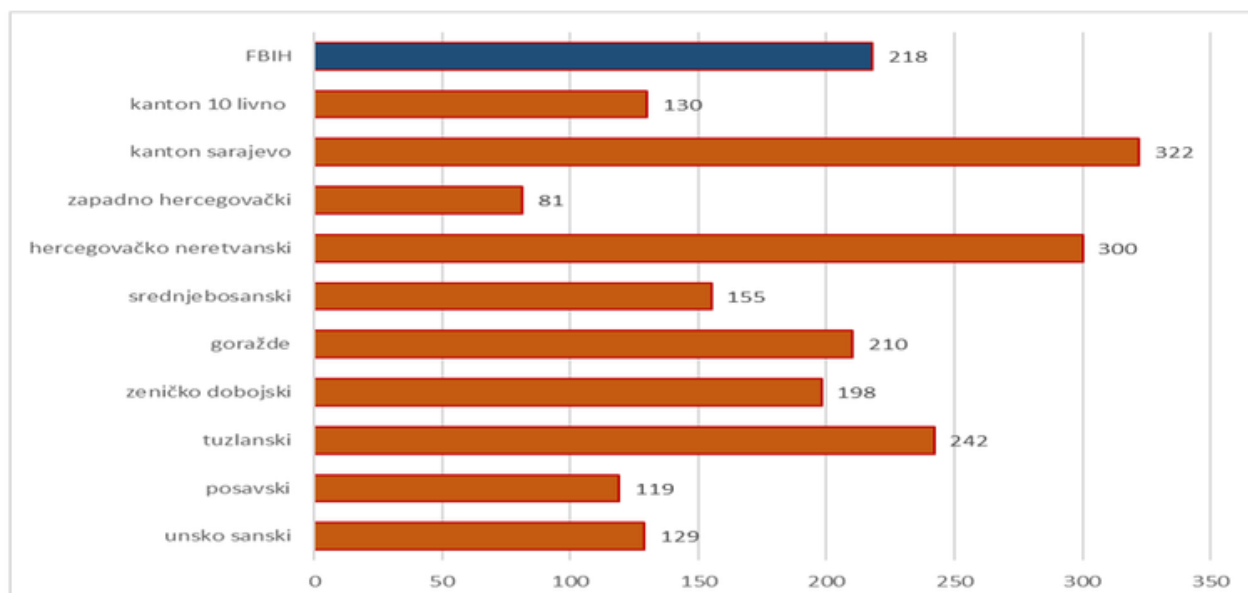
Grafikon 4. Starosna struktura doktora medicine specijalista odabranih medicinskih disciplina u Federaciji BiH, 2017. god. (javni sektor)

U Federaciji BiH prosječan broj doktora medicine na 100.000 stanovnika iznosi 218 a u EU 305

- Bilježe se i razlike u teritorijalnoj distribuciji i dostupnosti doktora medicine između pojedinih kantona u Federaciji BiH. U Federaciji BiH prosjek doktora medicine na 100.000 stanovnika iznosi 218, dok je taj odnos najmanji na području Zapadnohercegovačkog kantona (81 doktor medicine/100.000 stanovnika), a najveći na području Kantona Sarajevo (322 doktora medicine/100.000 stanovnika) (Grafikon 5.).

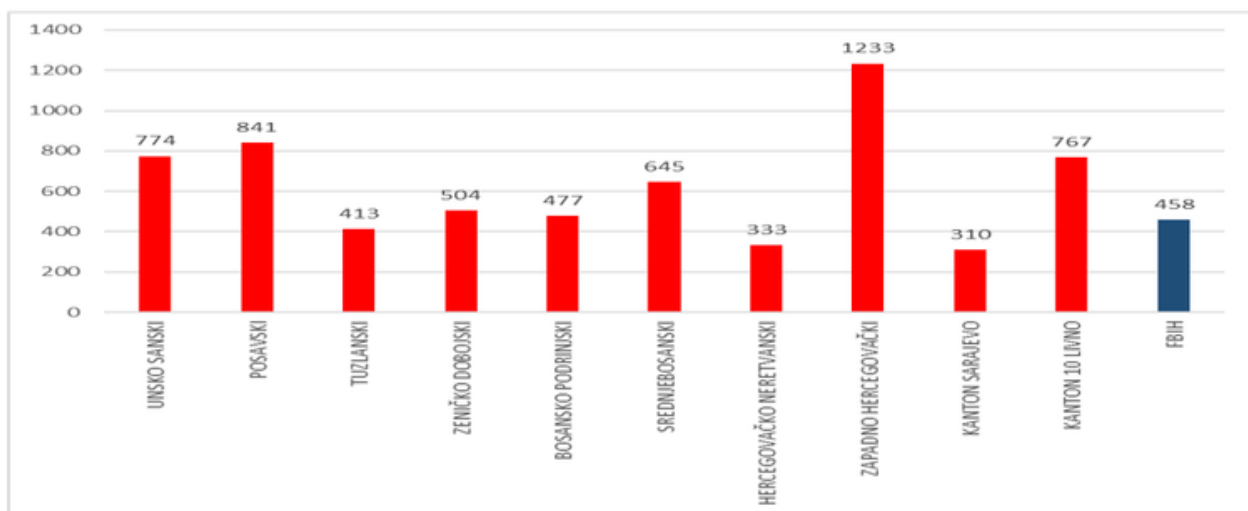
Grafikon 5. Broj doktora medicine na 100.000 stanovnika u Federacija BiH, 2017. god. (javni sektor)

Razlike u teritorijalnoj distribuciji i dostupnosti doktora medicine između pojedinih kantona u Federaciji BiH, uticale su i na disbalans u prosječnom broju stanovnika na jednog doktora medicine. Ovaj odnos u Federaciji BiH iznosi u

prosjeku 458 stanovnika na jednog doktora medicine, dok je taj odnos najmanji na području Kantona Sarajevo (310) a najveći na području Zapadnohercegovačkog kantona (1.233) (Grafikon 6.).

Grafikon 6. Prosječan broj stanovnika na jednog doktora medicine u Federaciji BiH, 2017. god.

Primarna zdravstvena zaštita

Poboljšanje dostupnosti primarne zdravstvene zaštite je značajan cilj reforme zdravstvenog sistema u Federaciji BiH. Prema podacima redovne zdravstvene statistike Zavoda za javno zdravstvo Federacije BiH za 2017. godinu, stanovništvo Federacije BiH primarnu zdravstvenu zaštitu ostvarivalo je u okviru 983 geografske lokacije/ambulance.

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti (porodična medicina, opšta medicina, pedijatrija, školska medicina, pneumofiziološka zaštita, medicina rada, hitna pomoć, patronaža) u 2017. godini, u Federaciji BiH radila je jedna trećina ukupnog broja zaposlenih doktora medicine u javnom sektoru (33,8%), te preko jedne petine ukupno zaposlenih medicinskih sestara/tehničara (23,3%) u javnom sektoru zdravstva.

Primarnu zdravstvenu zaštitu na 100.000 stanovnika obezbjeđivalo je 74 doktora medicine i 140 medicinskih sestara/tehničara, a u radnom timu na jednog doktora medicine u prosjeku radile su dvije medicinske sestre/tehničara (1,9).

Evidentirane su razlike u pokrivenosti stanovništva timovima primarne zdravstvene zaštite. U 2017. godini najveći broj doktora medicine bio je u Kantonu Sarajevo (90/100.000) i Tuzlanskom kantonu (87/100.000), dok je najmanji broj doktora registrovan u Posavskom kantonu (45/100.000) i Unsko-sanskom kantonu (45/100.000).

Jedan doktor medicine u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u Federaciji BiH u 2017. godini zbrinjavao je u prosjeku 1347 stanovnika. Najveći broj stanovnika po jednom doktoru bio je u Unsko-sanskom kantonu (2234 stanovnika), a najmanji u Hercegovačko-neretvanskom kantonu (1082 stanovnika). Prema podacima redovne zdravstvene statistike za 2017. godinu, preko polovine svih doktora medicine (52,4%) i blizu polovine medicinskih sestara/tehničara (43,3%) zaposlenih u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u Federaciji BiH radilo je u službama porodične medicine.

Primarna zdravstvena zaštita je suštinska osnova za univerzalnu pokrivenost zdravstvenom zaštitom

Od ukupno 856 doktora medicine zaposlenih u službama porodične medicine, preko dvije petine imalo je završenu specijalizaciju porodične medicine (41,9%), iznad četiri petine (81,6%) imalo je završenu dodatnu edukaciju iz oblasti porodične medicine (PAT), dok je 26,5% doktora medicine bilo na specijalizaciji.

Kao i prethodnih godina, u 2017. godini skoro tri četvrtine svih doktora medicine u javnom sektoru primarne zdravstvene zaštite čine specijalisti raznih disciplina (70,1%). Najveći postotak doktora medicine specijalista bio je u Tuzlanskom kantonu (75,8%) i Kantonu Sarajevo (66,5%), a najmanji u Kantonu 10 (50%).

Evidentno je da se, prema postojećim podacima, bilježe nepovoljni trendovi u pogledu ljudskih resursa u zdravstvu u Federaciji BiH. Zabilježeno je gotovo potpuno odsustvo doktora medicine specijalista u starosnim skupinama ispod 34 godine, a bilježi se značajno učešće starijeg zdravstvenog kadra, posebno doktora medicine generalno i u određenim medicinskim disciplinama kao što su: fizikalna medicina i rehabilitacija, infektologija, pedijatrija, porodična medicina. Također, evidentne su značajne razlike u teritorijalnoj distribuciji i dostupnosti doktora medicine između pojedinih kantona u Federaciji BiH, kao i razlike u prosječnom broju stanovnika na jednog doktora medicine. Sve navedeno značajno otežava mogućnost ostvarenja jednake, dostupne i kvalitetne zdravstvene zaštite, a u konačnici i univerzalne pokrivenosti zdravstvenom zaštitom za

stanovništvo Federacije BiH.

Iako je izražena potreba za tim, u Federaciji BiH još uvijek ne postoji Plan ljudskih resursa u zdravstvenom sistemu za nivo Federacije BiH. U skladu sa važećim pravilnicima, zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici sa visokom stručnom spremom imaju mogućnost specijalizirati i subspecijalizirati u određenoj grani zdravstvene djelatnosti. Odobrenje za specijalizaciju, odnosno, subspecijalizaciju daje federalni ministar na osnovu godišnjeg plana potrebnih specijalizacija i subspecijalizacija koji se donosi na prijedlog kantonalnih ministarstava zdravstva, dok godišnji prijedlog specijalizacija, odnosno, subspecijalizacija za područje kantona, kantonalna ministarstva usaglašavaju sa zavodima za javno zdravstvo kantona i zavodima zdravstvenog osiguranja kantona.

Također, kantonalni zavodi za javno zdravstvo koji daju stručno mišljenje o traženim specijalizacijama i subspecijalizacijama za zdravstvene ustanove, susreću se sa više izazova u svom radu. Uprkos strateškom opredjeljenju Federalnog ministarstva zdravstva o reformi primarne zdravstvene zaštite putem tima porodične medicine, mnogi kantoni ne razvijaju porodičnu medicinu kao reformsku orijentaciju. Uprkos postojanju kontinuirane profesionalne edukacije (KPE) iz zdravstvenog menadžmenta koju provodi Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH u suradnji sa Federalnim ministarstvom zdravstva, a koja je do sada obuhvatila značajan udio zdravstvenih radnika u FBiH, evidentna su

neadekvatna znanja i vještine menadžmenta određenih javnih zdravstvenih ustanova iz oblasti organizacije zdravstvene zaštite i planiranja ljudskih resursa, što ima za posljedicu upućivanje zahtjeva za specijalizacije koje ne odgovaraju stvarnim potrebama i mreži zdravstvenih ustanova na području kantona u Federaciji BiH.

U odsustvu strateškog planiranja ljudskih resursa, u zahtjevima za specijalizacije ne uzimaju se u obzir značajni faktori kao što su: starosna struktura zaposlenih zdravstvenih radnika kojima se treba obezbijediti zamjena na vrijeme, dužina školovanja pojedinih profila zdravstvenih radnika, broj nezaposlenih zdravstvenih radnika i trendovi migracije zdravstvenih radnika izvan BiH, tako da zahtjevi za specijalizacijama često nisu utemeljeni na stručnim,

socio-medicinskim ili ekonomskim pokazateljima niti odgovaraju stvarnim potrebama na terenu. Ukoliko se u što skorije vrijeme ne pristupi izradi i primjeni Plana ljudskih resursa u zdravstvenom sistemu za nivo Federacije BiH koji će biti baziran na projekciji stvarnih potreba i dugoročnim strateškim opredjeljenjima, postoji mogućnost ugrožavanja funkcionisanja sistema zdravstvene zaštite u Federaciji BiH. Prema podacima Federalnog ministarstva zdravstva, u periodu od 22.10.2018. do 29.3.2019. godine Plan specijalizacija i subspecijalizacija dostavilo je samo šest kantona: Hercegovačko - neretvanski, Unsko - sanski, Zeničko - dobojski, Tuzlanski, Zapadnohercegovački i Kanton 10.

Primarna zdravstvena zaštita je...

Svjetski dan zdravlja obilježen u Federaciji BiH

„Univerzalna pokrivenost zdravstvenom zaštitom u zdravstvenom sektoru u Federaciji BiH,,

Ovogodišnji Svjetski dan zdravlja obilježene je, kao i prethodne godine, pod motom “Univerzalna pokrivenost zdravstvenom zaštitom” koji je ustanovila SZO želeći još jednom motivirati vlade zemalja članica da se aktivnije angažiraju na jačanju zdravstvenih sistema koji omogućavaju u što većoj mjeri postizanje univerzalne pokrivenosti zdravstvenom zaštitom i smanjenje nejednakosti u zdravlju za sve građane.

Povodom obilježavanja Svjetskog dana zdravlja 2019. godine, Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH, u suradnji sa Federalnim ministarstvom zdravstva i Udruženjem specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije BiH organizirao je

okrugli sto na temu: „Univerzalna pokrivenost zdravstvenom zaštitom – ljudski resursi u zdravstvenom sektoru u Federaciji BiH,, koji se održao 04.04.2019. godine u prostorijama Zavoda za javno zdravstvo Federacije BiH u Mostaru. Izlagači su bili predstavnici Federalnog ministarstva zdravstva (prim. dr. Marina Bera), Zavoda za javno zdravstvo Federacije BiH (prof. dr. sc. Aida Ramić, dr. med. mr. sc. Adnana Maksumić-Dizdarević i dr. stom. Senada Tahirović), Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina (prim. dr. med. mr.sc. Irena Jokić) i Ljekarske komore Federacije BiH (prof. dr. sc. Harun Drljević).

Na okruglom stolu prezentirano je niz zanimljivih izlaganja koji su posebnu pažnju fokusirali na prioritetne probleme vezane za aktuelnu situaciju u pogledu ljudskih resursa: starosni, spolni i kvalifikacioni disbalans zdravstvenih radnika sa velikim razlikama između pojedinih kantona u Federaciji BiH, te deficit doktora medicine specijalista u pojedinim disciplinama sa velikim učešćem specijalista u starosnim skupinama 55 i više godina, a odsustvom specijalista do 34 godine života.

Naglašen je i problem odsustva strateškog pristupa u planiranju ljudskih resursa u zdravstvu u Federaciji BiH, sa limitiranom ulogom Federalnog ministarstva zdravstva

u pogledu definisanja prioriteta pri odobravanju medicinskih specijalizacija koje se definišu godišnjim planovima na nivou kantona, a koji često nisu usklađeni sa stvarnim potrebama i kapacitetima mreže zdravstvenih ustanova na području kantona.

Posebno je istaknut narastajući trend odlaska zdravstvenih radnika iz BiH na rad u druge zemlje i to u najvećem broju kvalifikovanih i iskusnih zdravstvenih radnika, te da je neophodan adekvatan sistemski odgovor, jer ako se trendovi migracije zdravstvenih radnika održe u budućnosti, dovodi se u pitanje funkcionisanje zdravstvenog sistema u FBiH i BiH.

Pored Zavoda za javno zdravstvo Federacije BiH, još šest kantonalnih zavoda za javno zdravstvo obilježilo je ovaj važan datum iz Kalendara zdravlja:

ZU Zavod za javno zdravstvo Unsko - sanskog kantona organizovao je edukaciju za građane Bihaća o zdravim stilovima života uz podjelu edukativno-promotivnog materijala, stručnih savjeta i besplatnog mjerenja krvnog pritiska, holesterola i triglicerida u saradnji sa farmaceutskom kompanijom Amsal pharmaceuticals i apotekom Pharmacia u TC Bingo.

Zavod za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona obilježio je Svjetski dan zdravlja u saradnji sa Medicinskim fakultetom u Tuzli, Studentskim vijećem Medicinskog fakulteta u Tuzli „MEDICUS“ i Fakultetom za tjelesni odgoj i sport u Tuzli. Obilježavanje Svjetskog dana zdravlja obuhvatilo je više aktivnosti: 06.04.2019. godine na Trgu slobode održan je „Fitnes za sve uzraste“ i organizovano je mjerenje

šećera u krvi i krvnog pritiska, određivanje BMI, te savjetovanje za zdravu ishranu, dok je 07.04.2019. godine na Fakultetu za tjelesni odgoj i sport organizovana manifestacija pod sloganom „Sportom do zdravlja“ kroz sportske discipline (košarka, mini rukomet, sport za osobe sa teškoćama u razvoju), te su promovisani zdravi stilovi života uz organizovano mjerenje šećera u krvi, krvnog pritiska, određivanja BMI i mjerenja ravnoteže i rizika od pada. Također, Zavod za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona je u okviru obilježavanja ovog dana održao i edukativna predavanja u nekoliko mjesnih zajednica na području Grada Tuzla.

Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica (INZ) u povodu obilježavanja Svjetskog dana zdravlja realizovao je projekat “Zdrave navike za zdrave radnike”. Projekat je bio namijenjen osobama zaposlenim u javnim ustanovama i preduzećima, čiji rad je uglavnom u sjedećem položaju i sa minimumom fizičke aktivnosti na radnom mjestu, radi usvajanja zdravih prehrambenih i životnih navika, te poboljšanja i očuvanja zdravlja.

Zavod za javno zdravstvo Bosansko - podrinjskog kantona Goražde organizovao

je stručni skup na temu “Pokrivenost zdravstvenom zaštitom i ljudski resursi u zdravstvenom sistemu na području BPK”. Stručni skup održan je u zgradi Vlade BPK Goražde, a fokus je bio na dugogodišnjem problemu nedostatka zdravstvenih radnika, koji se dodatno usložava konstantnim odlaskom ljekara (od prošle godine evidentiran je odlazak devet ljekara sa područja BPK). Najznačajniji zaključak ovog skupa jeste da je neophodno donošenje i usvajanje Strategije za poboljšanje statusa radnika u zdravstvu na području BPK.

Zavod za javno zdravstvo SBK/KSB obilježio je Svjetski dan zdravlja na centralnom trgu u Travniku uz prisustvo brojnih partnera, koji su građanima pružili osnovne zdravstvene usluge i savjete radi poboljšanja i unapređenja zdravlja.

J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, u sklopu obilježavanja Svjetskoga dana zdravlja 2019. godine, održao je 08. aprila okrugli sto na temu "Primarna zdravstvena zaštita i univerzalna

pokrivenost zdravstvenom zaštitom u Kantonu Sarajevo" u Općini Stari Grad. Na ovom stručnom skupu ukazano je na značaj snažne i dobro razvijene primarne zdravstvene zaštite, koja ima centralnu ulogu u cjelokupnoj koordinaciji i kontinuitetu zdravstvene zaštite pacijenata i koja predstavlja prvi kontakt stanovništva sa zdravstvenim sistemom, radi postizanja univerzalne pokrivenosti zdravstvenom zaštitom.

Istraživanje o prehrambenim navikama školske djece u osnovnim školama u Gradu Mostaru

Eniz Čolaković

Zavod za javno zdravstvo Hercegovačko-neretvanskog kantona proveo je istraživanje o prehrambenim navikama školske djece u osnovnim školama u Gradu Mostaru u aprilu 2019. godine. Istraživanje je obuhvatilo 387 učenika petih razreda u 18 osnovnih škola na području Grada Mostara. Instrument istraživanja bio je anketni upitnik koji je bio anoniman, a učešće u ovom istraživanju bilo je dobrovoljno.

Rezultati ovog istraživanja pokazali su da školska djeca smatraju da su suhomesnati proizvodi zdrava hrana, dok je riba zanemarena kao zdrava hrana. Također, prema dobivenim podacima čak 41% ove populacije jede samo dva puta dnevno, dok preporučeni broj obroka od pet na dan praktikuje samo njih 12%. Više od polovine anketiranih učenika (51%) ne doručkuje prije odlaska u školu, a čak 26% učenika vrlo rijetko doručkuje prije odlaska u školu. Veliki broj anketiranih učenika (45%) konzumira brzu hranu svaki dan, a 48% u svoj svakodnevni meni ubacuje i slatkiše. Iako je hidratacija u toku nastave, i općenito hidratacija djece veoma važna, rezultati istraživanja pokazali su da 25% učenika redovno konzumira slatke i gazirane sokove, dok samo 12% konzumira mlijeko. Alarmantan je podatak da je 221 učenik ili 57% od ukupno anketiranih često gladan tokom nastave.

Rezultati ovog istraživanja pokazali su da je znanje školske djece u osnovnim

školama na području Grada Mostara o zdravoj ishrani nedovoljno, da su stavovi o zdravoj ishrani u velikom procentu pogrešni, a da su navike vezane za ishranu neadekvatne i loše. S obzirom na to da se kod nas, kao i u svijetu, zapaža trend povećanja broja pretilih djece, posebno u gradskim sredinama, neophodno je poduzeti niz mjera i aktivnosti za promjenu ovakvog stanja. Veliku ulogu u ovome imaju: roditelji, kultura ishrane u kući, razni uticaji na prehrambene navike, edukacija djece u školama koja treba biti kontinuirana i zdravstvene ustanove koje sudjeluju u širenju znanja i podizanju svijesti o zdravoj ishrani.

AKTUELNOSTI IZ OBLASTI JAVNOG ZDRAVSTVA NA PODRUČJU FEDERACIJE BIH

UNSKO-SANSKI KANTON

TUZLANSKI KANTON

ZENIČKO-DOBOJSKI
KANTON

BOSANSKO-
PODRINJSKI KANTON

SREDNJOBOSANSKI
KANTON

HERCEGOVAČKO-
NERETVANSKI
KANTON

KANTON SARAJEVO

KANTON 10

UNSKO-SANSKI KANTON

- U januaru 2019. godine ZU Zavod za javno zdravstvo USK obilježio je Evropsku sedmicu prevencije karcinoma vrata maternice organizacijom edukativnog predavanja “Spriječimo rak grlića maternice”, u saradnji sa doktorima medicine specijalistima ginekologije i akušerstva i uz podjelu edukativno-promotivnog materijala.
- Predavanja na temu “Lična higijena, higijena zuba i higijena ishrane” održana su početkom drugog polugodišta školske 2018/2019. godine učenicima trećih razreda osnovnih škola uz podjelu simboličnih poklona (maramice, paste za zube i promotivni materijal).

- U aprilu i maju 2019. godine urađen je skrining test sluha kod djece prvih razreda u osnovnim školama na području grada Cazina. Pregledana su 482 učenika prvih razreda i 25 učenika drugih razreda za koje je učiteljica uočila da slabije čuju. Od ukupnog broja pregledane djece (507) kod 25 učenika (4,9%) utvrđen je problem sa sluhom te su upućeni na dalju dijagnostičku obradu.
- ZU Zavod za javno zdravstvo USK obilježio je Svjetski dan voda u 2019. godini u Nacionalnom parku Una, na destinaciji Štrbački buk, u saradnji sa NP Una, najmlađim čuvarima prirode Unskim smaragdima - dječiji ekološki parlament i učenicima Gimnazije Cazin.
- ZU ZZJZ USK povodom obilježavanja Svjetske sedmice imunizacije 24.04.2019. godine organizovao je u saradnji sa JU Dječiji vrtić Park podjelu edukativno-promotivnog materijala i podjelu majica i balona sa porukama, a u saradnji sa Unsko-sanskom televizijom realizovana je medijska kampanja (video spot sa ključnim porukama). Također, održana su predavanja na temu "Vakcinacija" učenicima devetih razreda u JU OŠ "Gata Ilidža Vrsta".
- Predstavnici ZZJZ USK učestvovali su na stručnom skupu „JAVNOZDRAVSTVENA ZNANOST I POSTIGNUĆA U PRAKSI“ koji je održan 10.05.2019. godine u Mostaru. Stručni skup je bio posvećen upravljanju komunikacijom u zdravstvu u kriznim situacijama, javnozdravstvenim odgovorima na vanredne situacije i upravljanju komunikacijom u zdravstvenim ustanovama. ZU ZZJZ USK predstavio se radom „RIZICI I IZAZOVI MIGRANTSKE KRIZE NA USK“ koji je prezentovao migrantsku krizu prisutnu u USK-u od početka 2018. godine, sa svim izazovima i rizicima koje ona nosi, a u smislu zdravstvenih, sigurnosnih, ekonomskih i drugih rizika koji opterećuju USK.
- U maju 2019. godine održano je predavanje nižim razredima srednjih škola na temu "Prva pomoć". Predavanja su obuhvatila osnovna znanja za prepoznavanje i postupanje u različitim situacijama kao što su: pregrijanost, pothlađenost, krvarenja, hipoglikemije, pristup unesrećenom, provjera okoline i organizovanje pružanja prve pomoći na siguran način za pacijenta i spasioca.

TUZLANSKI KANTON

- Povodom Svjetskog dana voda, koji je ove godine obilježen pod motom „Ne ostavimo nikog bez vode“, organizovano je edukativno predavanje za učenike i roditelje u Osnovnoj školi „Podrinje“ Mihatovići. Predavanjem su obuhvaćene osnovne informacije i zanimljivosti o uticaju vode na zdravlje, te značaju održavanja lične higijene.
- Dan podrške osobama sa epilepsijom „Ljubičasti dan“, obilježen je 26. marta, aktivnom kampanjom pod sloganom "IZAĐIMO IZ SJENE". Kampanja je provedena u saradnji sa Klinikom za neurologiju Univerzitetskog kliničkog centra u Tuzli, Ministarstvom zdravstva Tuzlanskog kantona, Medicinskim fakultetom u Tuzli i Centrom za rani rast i razvoj Doma zdravlja u Tuzli. Tokom kampanje obavljene su posjete obdaništima, osnovnim i srednjim školama u Tuzli, a organizovana je i javna tribina na temu "Živjeti sa epilepsijom", koja je održana na Medicinskom fakultetu u Tuzli. Također, upriličena je i podjela skromnih poklona i promotivnog materijala za građane.
- U organizaciji Crvenog križa Grada Tuzla, a povodom obilježavanja Svjetskog dana Crvenog križa, te Nedjelje Crvenog križa i Crvenog Polumjeseca, 09.05.2019. godine upriličen je okrugli sto pod nazivom „Crveni križ i dostojanstveno starenje“. Zavod za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona učestvovao je sa prezentacijom retrospektivne analize programa njege i pomoći u kući u okviru projekta „Zdravlje i starenje“, a predstavljene su i nove mogućnosti daljeg razvoja modela njege, te sistemskog rješavanja ovog problema.
- Radionica "Interpersonalna/neposredna komunikacija o imunizaciji, obuka za zdravstvene radnike u Federaciji BiH" u organizaciji Zavoda za javno zdravstvo FBiH, UNICEF-a i Zavoda za javno zdravstvo TK, kao domaćina, održana je od 17.05. do 18.05.2019. godine. Radionici su prisustvovali zdravstveni radnici koji rade na cijepljivim punktovima i pružanju usluga imunizacije u Tuzlanskom kantonu, a predavači su bili epidemiolozi i pedijatri koji su prošli obuku za trenere u Beogradu 2018. godine, u organizaciji UNICEF-a i Univerziteta John Hopkins.

- Krajem maja 2019. godine, u saradnji sa udruženjem "Zemlja djece", Zavod za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona organizovao je radionicu za učenike i roditelje na temu „Značaj higijene u prevenciji zaraznih bolesti – šuga i vaške“. Radionica je održana u Osnovnoj školi "Kiseljak", a nastavak aktivnosti planiran je u školama u Općini Srebrenik.

- Ovogodišnji Svjetski dan zaštite okoliša, 07. juni, obilježen je pod motom "Pobijedimo onečišćenje zraka", čiji je opći cilj bio da potakne vlade, industriju, zajednice i pojedince da se udruže kako bi istražili obnovljive izvore energije i zelene tehnologije, te poboljšali kvalitet zraka u gradovima i regijama širom svijeta. U Tuzli je ovaj dan obilježen predavanjem na temu "Kvalitet zraka i zdravlje". Učenici Osnovne škole "Mejdan" su kroz interaktivnu komunikaciju stekli početna znanja o uticaju zagađenja zraka na zdravlje, te načinima na koje je moguće smanjiti ovu vrstu zagađenja.
- Zavod za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona započeo je skrining pregleda vida i lokomotornog sistema za učenike u osnovnim školama. Izvršeni su skrining pregledi u osnovnim školama u općinama Sapna i Teočak. Skrining pregledima za rano otkrivanje poremećaja vida bilo je obuhvaćeno 128, a skrining pregledima lokomotornog sistema 114 učenika drugih razreda. Na dalje pretrage vida upućeno je 6% učenika, na dalji pregled stopala 25% učenika, na dalji pregled kičmenog stuba 20% učenika, dok je 26% učenika upućeno na dalji pregled uslijed uočenih udruženih nepravilnosti kičmenog stuba i stopala. Zavod za javno zdravstvo Tuzlanskog kantona nastaviti će obavljati skrining pregleda za rano otkrivanje poremećaja vida i lokomotornog sistema u ostalim općinama na Tuzlanskom kantonu početkom nove školske godine.

ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON

- Povodom Međunarodnog dana logopeda JU Centar za djecu i odrasle osobe sa posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona u saradnji sa Institutom za zdravlje i sigurnost hrane Zenica organizovao je predavanje na temu “Kako poticati razvoj govora i jezika kod djece do tri godine”. Predavanje se održalo u Općini Maglaj, a predavači su bili uposlenice JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama ZDK Odjeljenja za rano podsticanje razvoja i ranu intervenciju djece s posebnim potrebama u Zenici.
- Služba za školsku higijenu Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica obilježila je i ove godine Svjetski dan oralnog zdravlja među populacijom predškolske djece u svim javnim i privatnim vrtićima na području cijelog Zeničko-dobojskog kantona. Djeci je prezentiran značaj oralne higijene, zatim način pravilnog pranja zuba i održavanja oralne higijene putem interaktivnih radionica i uz podjelu četkica za zube.
- Služba za zdravstvenu ekologiju i higijenu Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica organizovala je stručni skup povodom Svjetskog dana voda (22.03.2019. godine) na temu “Zdravstveni rizici dvojnog napajanja kućnih vodovodnih instalacija”. Učesnici ovog skupa bili su: predstavnici ministarstava zdravstva, ministarstva zaštite okoliša, poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, djelatnici higijensko-epidemioloških službi domova zdravlja i zavoda za javno zdravstvo, predstavnici Komore diplomiranih inženjera medicinsko - laboratorijske dijagnostike FBiH, Komore sanitarnih inženjera FBiH, Komore medicinskih sestara-tehničara ZDK, eko-inspektori, sanitarni, komunalni i vodoprivredni inspektori, predstavnici komunalnih preduzeća i preduzeća koja gazduju slivnim područjima, vodovodnim i kanizacionim objektima i predstavnici lokalnih zajednica. Predavači su bili: dr. med. spec. Nermin Rondić, dr. med. Jasmin Durmišević, doc. dr. Amir Ibrahimagić i dr.vet. med. Rusmir Goletić.

- Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica učestvovao je na okruglom stolu koji je organizovan povodom obilježavanja Svjetskog dana osoba sa Downovim sindromom. Okruglom stolu prisustvovali su: uposlenici ustanova koje rade sa osobama sa Downovim sindromom, šticećenici, korisnici, njihovi roditelji i predavači. Ispred Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica predavač je bila magistrica nutricionizma Maja Trifković, koja je govorila o specifičnosti prehrane osoba sa Downovim sindromom.
- Povodom Svjetskog dana borbe protiv tuberkuloze Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica pripremio je zdravstveno-promotivni materijal na ovu temu, te distribuirao materijal svim domovima zdravlja na području Zeničko-dobojskog kantona.
- Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenice učestvovao je u obilježavanju Evropske sedmice imunizacije od 22. do 26. aprila 2019. godine organizovanjem „Dana otvorenih vrata“ radi uspostavljanja dijaloga sa građanima o nedoumicama, strahovima i sumnjama vezanih za vakcinu.
- Služba za zdravstvenu ekologiju i higijenu Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica organizovala je povodom Svjetskog dana zaštite okoliša, 05.06.2019. godine, seminar “Kvalitet ambijentalnog zraka u dokumentima i praksi Evropske Unije”. Seminaru su prisustvovali: predstavnici ministarstava zdravstva, ministarstva privrede, vodoprivrede, šumarstva i zaštite okoliša, zaposlenici higijensko-epidemioloških službi domova zdravlja i zavoda za javno zdravstvo, eko-inspektori, sanitarni i komunalni inspektori, predstavnici lokalnih organa vlasti, nevladinih udruženja i drugih zainteresovanih subjekata. Predavači su bili: prof. dr. Smajil Durmišević, Melita Lelić, BA, dr.med. Jasmin Durmišević i gost predavač Martin Tais, dipl. fizičar, ekspert za klimatske promjene.
- Povodom Svjetskog dana borbe protiv malignih melanoma kože i sedmice Euromelanoma, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica u saradnji sa Kantonalnom bolnicom Zenica, organizovao je besplatni screening pregled na melanom kože za građane Zenice i okolnih općina.

- Institut za zdravlje i sigurnost hrane, povodom obilježavanja Svjetskog dana dobrovoljnih davalaca krvi, organizovao je akciju dobrovoljnog darivanja krvi, te je od strane Crvenog križa Grada Zenica dobio zahvalnicu.
- U okviru Javnog poziva “Smanjenje faktora rizika za zdravlje stanovništva u BiH- Prevencija bolesti i promocija zdravlja za četiri faktora rizika-pušenje, alkohol, ishrana, fizička aktivnost” Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica implementirao je projekt “Aktivne zgrade”. Ideja projekta zasnovana je na svakodnevnom korištenju stepenica umjesto lifta, postavljanjem vidljivih motivacionih i zdravstvenih poruka na i pored stepeništa.
- Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona i Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica u 2019. godini pokrenuli su niz aktivnosti u okviru projekta o podizanju nivoa sigurnosti u školama, koje su provedene u svim osnovnim školama na području Zeničko-dobojskog kantona. U svakoj osnovnoj školi održane su interaktivne radionice za učenike od šestog do devetog razreda. Radionice su bazirane na tekstu pozorišne predstave “Kamenje”, koja pripada tzv. “odgojnom pozorištu” i koja je realizovana u saradnji Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica i Bosanskog narodnog pozorišta Zenica. Namjera je da se nakon osnovnih škola ove aktivnosti provedu i u prvim razredima srednjih škola.

- Zavod zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona finansira projekat besplatne mamografije koji se provodi za sve žene u dobi od 50 do 69 godina u 10 zdravstvenih ustanova na području Zeničko-dobojskog kantona. U prvih šest mjeseci ove godine urađeno je 1.500 mamografija.

BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON

- Povodom obilježavanja Svjetske sedmice imunizacije, Zavod za javno zdravstvo BPK Goražde organizovao je edukaciju za zdravstvene radnike koji su uključeni u imunizaciju 30.04.2019. godine u Domu zdravlja Goražde. Edukaciju za zdravstvene radnike održala je dr. Medina Bičo, specijalista epidemiologije iz Zavoda za javno zdravstvo BPK Goražde. U skladu sa sloganom Svjetske sedmice imunizacije 2019. godine „Zaštićeni zajedno: Vakcine djeluju!“, zdravstvenim radnicima je ukazano na značaj pružanja tačnih informacija roditeljima o važnosti imunizacije i ispravnosti vakcina u službama za zdravstvenu zaštitu djece. Na edukaciji zdravstvenim radnicima prezentirane su promjene u kalendaru imunizacije, te smjernice o načinu provedbe Naredbe o programu obaveznih imunizacija stanovništva protiv zaraznih bolesti u 2019. godini.
- Zdravstveni radnici sa područja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde koji rade na vakcinalnim punktovima i pružaju usluge imunizacije, aktivno su učestvovali na edukaciji za zdravstvene radnike u Federaciji BiH-Interpersonalna komunikacija o imunizaciji u Sarajevu 21. i 22. juna 2019. godine u organizaciji Zavoda za javno zdravstvo FBiH i UNICEF BiH. Zdravstveni radnici imali su priliku naučiti kako da koriste principe aktivnog slušanja i komunikacije kako bi utvrdili potrebe roditelja i njihove stavove prema vakcinaciji.

SREDNJOBOSANSKI KANTON

- Zavod za javno zdravstvo SBK/KSB obilježio je Nacionalni dan borbe protiv vršnjačkog nasilja organizacijom radionica za učenike petih razreda osnovnih škola na području Travnika. Aktivnost je realizovana u saradnji sa Općinom Travnik, Ministarstvom obrazovanja, nauke, kulture i sporta SBK/KSB, Ministarstvom unutrašnjih poslova SBK/KSB, Udruženjem za razvoj društva "Kap", Centrom za edukaciju mladih Travnik, Centrom za mentalno zdravlje Travnik i Centrom za socijalni rad Travnik.
- Svjetski dan borbe protiv pušenja Zavod za javno zdravstvo SBK/KSB obilježio je 17-i tradicionalnim pješačenjem, ovaj put do Planinarskog doma "Zaselje" u Općini Vitez. Učesnici su se takmičili u brojnim sportskim aktivnostima, kao što su penjanje uz vještačku stijenu, provlačenje konopca, trčanje sa štulama i slično.

HERCEGOVAČKO-NERETVANSKI KANTON

- Dana 11.06.2019. godine u prostorijama Centra za kulturu Mostar, Zavod za javno zdravstvo HNK prezentovao je rezultate istraživanja o ishrani školske djece na području Grada Mostara. Predstavljeno je nekoliko tema vezanih za ishranu djece u školama, kao i prikaz konzumacije brze hrane u urbanim sredinama, uticaju brze hrane na organizam čovjeka i njegovo zdravlje. Uvodno predavanje održao je prim. dr. Eniz Čolaković na temu „Ishrana školske djece“, a rezultate ankete rađene u sklopu teme predstavio je mr. nutricionizma Amar Pezo. Nakon toga, predavanje o stanju uhranjenosti djece osnovnoškolskog uzrasta na području Grada Mostara održao je mr. sc. Nedžad Vuk. Završno predavanje održala je dr. med. sc. Aida Filipović -Hadžiommeragić na temu „Brza hrana u urbanim sredinama“-područje Grada Sarajeva. Ovaj stručni skup imao je veliki odziv od predstavnika osnovnih škola na području Grada Mostara i predstavnika zdravstvenih ustanova na HNK.

KANTON SARAJEVO

- J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo 07. i 08. maja 2019. godine aktivno se uključio u obilježavanje Dana Kantona Sarajevo. Ispred Centra BBI provedena je akcija „Kako unaprijediti vlastito zdravlje–razgovarajmo“ u kojoj su sudjelovali ljekari i zdravstveni radnici iz ove ustanove. Krvni pritisak i šećer u krvi izmjereni su kod 200 građana Sarajeva. Također su podijeljeni zdravstveno-promotivni materijali i dati zdravstveni savjeti za 680 građana.

- U okviru saradnje sa Udruženjem majka i djeteta „Bombon“ i sa Institutom za majku i dijete, J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo održao je edukativno predavanje na temu Vektorske bolesti – kako se zaštititi od uboda krpelja i komaraca. Putem Facebook live stream-a date su preporuke i informacije o tome kako se zaštititi od uboda krpelja i komaraca, bolestima čiji su prenosnici krpelji i komarci, te šta učiniti kod uboda krpelja i komaraca.

- Povodom obilježavanja Svjetskog dana nepušenja, održano je edukativno predavanje vijećnicima Općine Centar pod nazivom „Nargile-štetnost po zdravlje“ 30.05.2019. godine u organizaciji J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo i Zdravstvenog savjeta Općine Centar. Predavanje je održano u okviru 38. redovne sjednice Općinskog vijeća Centar Sarajevo, a potencirano je pitanje novog socijalnog fenomena, široko rasprostranjenog među mladom populacijom, a to je konzumacija nargile i njen negativan efekt po zdravlje ljudi. Svim vijećnicima Općine Centar također je podijeljen edukativno-promotivni materijal vezan za štetnost duhanskog dima.

- U okviru višednevnih aktivnosti povodom obilježavanja 31. maja - Svjetskog dana nepušenja, J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo u saradnji sa Udruženjem trudnica i mama i Udruženjem „Majka i dijete-Bombon“ organizovao je interaktivne radionice namijenjene trudnicama i majkama dojiljama. Radionicu su vodili stručnjaci iz J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo. Radionica je održana u prostorima Udruženja „Majka i dijete-Bombon“. Putem interaktivne radionice prisutnim trudnicama, ali i trudnicama i dojiljama putem Facebook live stream-a, date su adekvatne preporuke i informacije o štetnosti pušenja po zdravlje ploda i zdravlje dojenčeta, odnosno, da o zdravom respiratornom sistemu treba brinuti od samog početka novog života i prije rođenja.

- J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo održao je edukativno predavanje za zaposlenike JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo o zaraznim bolestima koje prenose krpelji i o ujedima zmiya. Predavanje je održano u prostorima Centra za edukaciju JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo „Prim. dr. Silva Rizvanbegović“, a predavači su bili doktori medicine specijalisti epidemiologije: prim. dr. mr. sc. Alma Bungur i dr. Aida Pošković-Bajraktarević.

KANTON 10

- Dom zdravlja Livno u saradnji sa Stomatološkom komorom Federacije BiH već 12 godina obilježava Svjetski dan oralnog zdravlja. I ove godine, 20. marta, na dan obilježavanja ovog važnog datuma iz Kalendara zdravlja, organizovane su radionice za učenike prvih razreda osnovnih škola i za djecu iz vrtića, kako bi im se, na primjeren način, pojasnio značaj oralne higijene. Ove godine radionicama je obuhvaćeno 215 djece. Nakon praktičnog savladavanja tehnike pranja zuba, djeca su dobila i prigodne darove. Voditelj ovog programa je dr. stomatologije Alija Jerlagić.

- U organizaciji Udruge medicinskih sestara i tehničara HBŽ te u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo HBŽ u svim gradovima ove županije (Livno, Kupres, Glamoč, Tomislavgrad, Drvar), 10.05.2019. god., provedena je besplatna akcija mjerenja šećera u krvi i krvnog tlaka. Odziv građana je bio izuzetno dobar. Tako je u posljednjoj akciji u Livnu od 264 kontrolisanih građana u 13 slučajeva otkrivena hipertenzija i 6 novotkrivenih dijabetičara.
- Zavod za javno zdravstvo HBŽ je u maju 2019. godine osmislio i napravio Program ranog otkrivanja raka debelog crijeva koji je predstavljen Ministarstvu zdravstva HBŽ i Zavodu zdravstvenog osiguranja HBŽ, te se očekuje suglasnost za početak implementacije ovog programa.

- U organizaciji Udruge žena oboljelih od raka dojke "Bistrica" Livno, 21.03.2019. godine, Zavoda za javno zdravstvo HBŽ i Ministarstva zdravstva HBŽ jedanaestu godinu zaredom upriličena je manifestacija „Dan narcisa“ kojom se željelo ukazati na značaj preventivnih pregleda u zdravoj populaciji žena, na značaj ranog otkrivanja malignih promjena i potaknuti žene u rizičnoj dobnoj skupini na što veći odziv na preventivne preglede dojki.

Obavještenja

- V Simpozijum Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije BiH pod motom "Zdravlje-zajednička odgovornost" održat će se u Zenici od 26. do 28. septembra 2019. godine u hotelu "Zenica". Oblasti Simpozijuma su:

1. Zdravstvena zaštita-izazov za budućnost,
2. Aktuelni epidemiološki problemi,
3. Okoliš i zdravlje,
4. Promocija zdravlja i prevencija bolesti,
5. Slobodne teme.

- Sekcija specijalista socijalne medicine sa organizacijom i ekonomikom zdravstva Udruženja specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije BiH objavila je publikaciju pod nazivom "Pozicija i uloga specijalista socijalne medicine, organizacije i ekonomike zdravstva u pravnom okviru zdravstvene zaštite u Federaciji BiH" autora: Sabahe Dračić, Aide Ramić, Irene Jokić, Adnane Dizdarević-Maksumić, Šeile Cilović-Lagarija, Majde Sarihodžić, Emire Tanović-Mikulec i Maide Mulić. Recenzenti publikacije su: prof. dr. Dragana Nikšić i prof. dr. Aida Pilav.

Izvodi iz recenzije:

"Publikacija otvara prostor razumjevanju pozicije i uloge specijalista socijalne medicine, organizacije i ekonomike zdravstva u aktuelnom pravnom okviru u oblasti zdravstvene zaštite Federacije BiH."

"Poseban značaj ove publikacije je naučno istraživanje provedeno u 10 kantonalnih zavoda za javno zdravstvo i Zavodu za javno zdravstvo Federacije BiH putem posebnog upitnika o stanju kadrova, organiziranosti, djelatnosti i efikasnosti rada organizacionih jedinica za socijalnu medicinu."

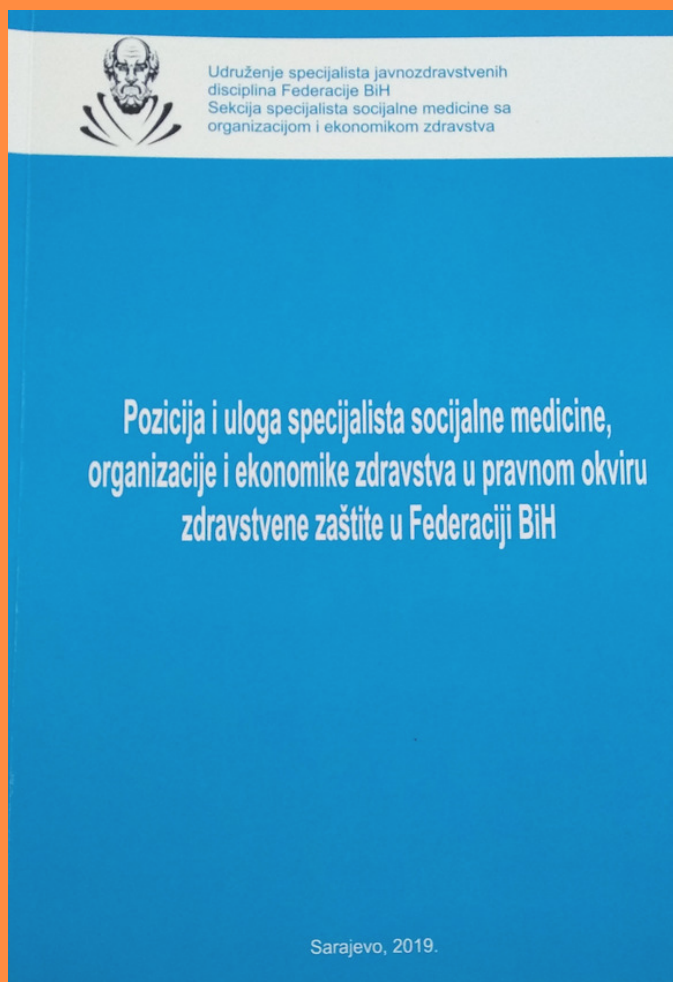
prof. dr. Dragana Nikšić

"Publikacija **Pozicija i uloga specijalista socijalne medicine, organizacije i ekonomike zdravstva u pravnom okviru zdravstvene zaštite u Federaciji BiH** daje vrijedan stručni doprinos u teoretskoj oblasti koja do sada nije obrađivan na ovaj način."

"Vrijednost rukopisa se ogleda posebno u njegovoj originalnosti u pristupu, gdje se daje pregled razvoja socijalne medicine kao naučne discipline u Federaciji Bosne i Hercegovine, a potom rezultate istraživanja koji su prikazani analitičko-deskriptivnim metodom. Ovim izdanjem Udruženje specijalista javnozdravstvenih disciplina Federacije BiH - Sekcija specijalista socijalne medicine sa organizacijom i ekonomikom zdravstva je napravilo značajan iskorak u prikazu značaja ove struke u savremenom zdravstvenom sistemu u Federaciji Bosne i Hercegovine, te omogućava čitaocima da shvate značaj i položaj ove struke."

prof. dr. Aida Pilav

Obavještenja

- U okviru obilježavanja Svjetskog dana zdravlja 08.04.2019. godine Federalno ministarstvo zdravstva dodijelilo je naziv "Primarius" za doktore medicine, doktore stomatologije i magistre farmacije u Federaciji BiH. Među dobitnicima su bile:

1. dr. med. mr. sc. Irena Jokić, specijalista socijalne medicine, organizacije i ekonomike zdravstva (Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH)

2. dr. med. Fatima Bašić, specijalista epidemiologije (Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica)

- Na Medicinskom fakultetu Tuzla doc. dr. Maida Mulić, specijalista socijalne medicine, organizacije i ekonomike zdravstva promovisana je u vanrednog profesora na sjednici Vijeća 27.06.2019. godine.
- U Zavodu za javno zdravstvo SBK/KSB uspješno je provedena recertifikacija za standarde ISO 9001:2015 i 14001:2015, kao i reakreditacija za laboratorije prema BAS EN ISO 17025:2006.

Glavni urednik: prim. dr. mr. sc. Sabaha Dračić

Zamjenik glavnog urednika i tehnički urednik: dr. Damir Abdulahović

Redakcijski kolegij: prof. dr. Aida Ramić, dr. Majda Sarihodžić, dr. mr. sc. Amra Živanović-Mehmedbegović, dr. mr. sc. Šeila Cilović-Lagarija i dr. mr. sc. Adnana Dizdarević-Maksumić

